

Nr 187.

Av herr **Vennerström**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt ortsbefolkningen i dess helhet av ökat inflytande vid förvaltningen av allmännings- eller besparingskogar.

Vid avvitrning i Norrland och vid storskiftet i Dalarna avsattes av det hemman och nybyggen sockenvis tilldelade skogsanslaget viss del såsom samfällighetsmark, för jordägarnas gemensamma behov. Dessa områden utgöras av besparingskogar i Kopparbergs och Gävleborgs län samt allmänningsskogar i Norrbotten. Sammanlagt ha dessa skogar en areal på över 500,000 hektar.

Bestämmanderätten över dessa skogar tillkommer jordägarna efter den i mantal satta jorden. Så gäller t. ex. för de i Kopparbergs och Gävleborgs län befintliga besparingskogarna följande rösträttsbestämmelser i deras reglemente: »I överläggningar och beslut och uti sådana å kommunalstämma förekommande frågor, som avse fondens förvaltning och räntemedlens användande, ävensom vården och förvaltningen av besparingskogen, äger endast kapellagets jordägare att själva eller genom befullmäktigat ombud deltaga efter deras reducerade röstetal.» Denna rösträttsbestämmelse är citerad ur § 18 i det för Hamra besparingsskog gällande reglementet och äger sin motsvarighet även i övriga reglementen. Den här stipulerade rösträtten står icke i någon som helst överensstämmelse med de rösträttsgrunder, som eljest för närvarande gälla å t. ex. kommunalstämmor. Till vilka abderitiska konsekvenser, denna rösträtt kan leda, kan man exemplifiera med de förhållanden, som råda i fråga om Hamra kapellags besparingskog.

Besparingskogen består av 7,295 tunnland, av vilka icke mindre än 5,000 tunnland äro en skänk från kronan. För denna besparingskog gällde

år 1921 en röstlängd, varigenom bolagen faktiskt hade hela bestämmanderätten. Då rösträtten utövades av jordägare efter det jorden pålagda skatte- talet, kommo bolagen att ståta med synnerligen stora röstetal, under det att kapellagets mindre jordägare hade ytterligt små röstetal. Det samlade skatte- talet uppgick till 60 kronor, av vilka bolagen hade ett skattetal på icke mindre än 40 kronor. Kronan och Orsa socknemän hade ett skattetal på 2,60, för vilket dock rösträtt aldrig utövats. Andra utom kapellagen bosatta jordägare hade ett skattetal på 1,50. Övriga inom kapellaget bosatta jord- ägare hade sålunda ett skattetal på icke fullt 16 kronor, utskiftat på ett 40- tal jordägare. Dessa kunde icke på några villkor göra sig gällande gentemot bolagen. I den gällande röstlängden hade Voxna bolag ett skattetal av 24,28, Bergvik & Ala 6,64, Långrörs 6,43, Kopparbergs 1,28, Korsnäs 1 krona. Kapell- lagets bönder hade bara några ören eller delar av ören var. Under långliga tider har Voxna bolag, som förut haft det ojämförligt högsta skattetalet, haft diktatorisk makt och myndighet över besparingssskogen och därmed faktiskt över hela kommunen, och denna diktatur har till och med utövats genom ombud, som själva icke varit bosatta inom kapellaget.

1916 väckte smärre jordägare förslag om att ingå till Konungens be- fallningshavande med begäran om en ändring i gällande reglemente. I skri- velsen begärdes en ändring av reglementet i så måtto, att allmännings- styrelsens medlemmar skulle vara bosatta inom kapellaget. Vidare begärdes, att kapellaget skulle ha rätt att å kyrko- och kommunalstämma efter förslag av kommunalnämnd, kyrko- och skolråd bestämma om användningen av besparingsfondens avkastning till olika uppräknade ändamål. Detta därför, att allmänningsstyrelsen tillägnat sig den faktiska bestämmanderätten över hela kommunen, så att den uppgjorde förslag till kommunens stat. Slutligen begärdes en sådan begränsning av rösträtten, att ingen skulle få rösta för mer än $\frac{1}{100}$ av det sammanlagda röstetalet. Vid behandlingen utav detta skrivelseförslag yrkade Voxna ombud avslag samt begärde votering, vilken utföll så, att en enda röst (ombudet för Voxna bolag) med 24,28 kro- nor avslog förslaget gentemot alla de övriga, vilka tillsammans bara dispo- nerade 1,71 kronor. Alltså voterade ett enda bolagsombud omkull alla de övriga. I den av dessa lämnade reservationen säges, att kapellaget kunde under gällande rösträttsbestämmelser på nåd och onåd utlämnas åt bolagen. De skulle kunna hindra kapellagsbor att sitta i allmänningsstyrelsen och fylla densamma med folk utom kapellaget. Besparingssskogen skulle på det sättet i realiteten bli en bolageegendom. Som motivering för kraven att de- mokratisera rösträtten säges bland annat: »Besparingssskogen och skogs-

medelsfonden torde i ganska stor mån kunna anses såsom en gemensam kommunal egendom och ej som en jordägarnas enskilda inrättning, där man röstar efter aktier ungefär som på bolagsstämma».

Ännu ett exempel på de underliga konsekvenser, till vilka nu gällande rösträttsbestämmelser kunna leda, kan anföras från Hamra kapellag. Makten inom kommunen har glidit över från de vanliga kommunala myndigheterna till allmänningsstyrelsen. Utgiftsstaten har under långliga tider uppgjorts av allmänningsstyrelsen. Då utgiftsstaten för 1917 skulle fixeras, tog sig en allmän kommunalstämma rätt att på kommunalnämndens förslag bestämma över densamma. Detta beslut skulle underställas prövning av Konungens befallningshavande, som begärde, att jordägarna skulle yttra sig över detsamma. Från ombudet från Voxna bolag inlämnades då en skrivelse, vari yttrades, att den utav Hamra kommunalnämnd för 1917 upprättade utgiftsstaten till stor del varit ett försök av nämnden att mot besparingskogens reglemente tilltvinga sig makten, nyttjande- och bestämmanderätten över fondens ränteavkastning från den av jordägarna utsedda och ansvariga allmänningsstyrelsen. Därför yrkades i skrivelsen, att jordägarna icke skulle bevilja medel till den av kommunalnämnden upprättade staten utan ingå till Konungens befallningshavande med begäran, att Konungens befallningshavande skulle i stället godkänna den av allmänningsstyrelsen upprättade och till Konungens befallningshavande ingivna inkomst- och utgiftsstaten för 1917 i likhet med vad fallet varit föregående år. Vid votering godkändes detta förslag med en enda röst (ombudet för Voxna bolag) representerande 24 kronor 28 öre mot samtliga övriga röstande representerande tillsammans bara 1 krona 71 öre. Även denna gång fingo de jordägare, som ledo nederlag i voteringen, nöja sig med att avfatta en reservation, vari de antecknade, att det inträffade varit ett försök utav kommunalnämnden att befria kapellaget från ett olagligt förmynderskap. Denna tvist är ännu inte löst, utan ännu uppgör allmänningsstyrelsen förslag till inkomst- och utgiftsstat för Hamra kapellag.

Det är ju visserligen sant, att Voxna bolag under den nuvarande ekonomiska depressionen har gått sin upplösning till mötes, men icke desto mindre kvarstår det principiellt vidriga och faktiskt olämpliga i de nu gällande bestämmelserna. Bergvik-Aja och Långrörs bolag rösta ju gemensamt för icke mindre än 13 kronor och kunna alltså om de ena sig rösta omkull de övriga jordägarna.

Dessa tvenne skolexempel på det nuvarande systemets olämplighet torde till fullo motivera kravet på en snar demokratisering av rösträttsbestämmel-

serna i fråga om besparingssskogarna. Att en förändring är nödvändig har också erkänts inom riksdagen, men det ena året efter det andra har gått utan att någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida har vidtagits. Redan 1919 uttalade jordbruksutskottet en förhoppning, att en demokratisering snart skulle komma till stånd. Då så ännu icke skett, föreligga starka skäl för riksdagen att i skrivelse påminna Kungl. Maj:t om nödvändigheten av en snar lösning å dessa spörsmål.

Jag hemställer sålunda,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast låta utreda på vad sätt ortsbefolkningen i dess helhet kunde beredas ett ökat inflytande vid förvaltningen av allmännings- eller besparingssskogar samt framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 31 januari 1922.

Ivar Vennerström.